

Resume af Jens Bisgaard "Præstens psykiske arbejdsmiljø"

Kapitel 1.

Undersøgelsens baggrundsmateriale.

Kapitel 2.

Mandlige præster bliver gamle, og jo flere år, de har være præster, jo ældre bliver de. Hvor gamle, de kvindelige præster kan se frem til at blive, vides endnu ikke, da de fleste endnu er langt fra pensionsalderen. Danske præster havde i 2002 mere lyst til at fortsætte som præster end deres norske kolleger, og lysten var modsat i Norge ikke faldet siden 1989.

Præster har færre sygedage end en gennemsnitsdansker; men de er mere kognitivt stressede og udrændte. En ud af tyve præster er så kognitivt stresset, at han/hun har svært ved at varetage sit arbejde, og hver femte præst risikerer at brænde arbejdsmæssigt ud, hvis han/hun ikke ændrer på sin arbejdssituation.

Den store forskel mellem mandlige og kvindelige præster er, at kvinderne hurtigere søger et nyt embede, når de er i fare for at brænde ud arbejdsmæssigt. Dette kan være forklaringen på, at de kvindelige præster i gennemsnit ikke er mere arbejdsmæssigt udrændte end de mandlige, medens de på linje med andre danske kvinder er mere personligt udrændte end de mandlige. I gennemsnit scorer præster højere på personlig udrændthed end ansatte i sammenlignelige erhverv. Godt 1/6 af de mandlige præster og 1/3 af de kvindelige præster risikerer at brænde personligt ud, hvis de ikke ændrer på deres nuværende situation. En anden væsentlig kønsforskel, der vil fremgå af ph.d.-afhandlingen, er, at en signifikant kilde til udrændthed blandt kvindelige præster er menighedsråd, der krænker boligen, og ikke-pastorale opgaver, der gør det svært at opretholde et familieliv.

Kapitel 3.

Mandlige og kvindelige, gamle og unge præster trives lige godt.

Kapitel 4.

Der er en tydelig sammenhæng mellem på den ene side præstens helbred og trivsel og på den anden siden Emotionelle krav og Krav om at skjule følelser, og Om præsten har tid nok til sine arbejdsopgaver og Indflydelse i arbejde. Der viste sig derimod ingen sammenhæng mellem på den ene side helbred og trivsel og på den anden side Messefald og Møder efter kl. 18 og Opgaver på fridage. Årsagen kan være, at præster i sogne med messefald har sogne i deres pastorater uden messefald, der opvejer den belastning, messefaldene udgør, og at præster med et godt helbred og en god trivsel i højere grad er tilbøjelige til at påtage sig aftenmøder og opgaver på fridage.

Kapitel 5.

Der er stor forskel på at være præst på landet og i byen; men der er ikke forskel på belastningen. Præster er ikke mindre belastede i februar end i maj. Præster med mange sognebørn er rent statistisk ikke mindre belastede end præster med få sognebørn. Årsagen må være, at en del præster med få sognebørn ved siden af de lovpligtige opgaver bliver forpligtet på en mængde andre opgaver, og at en del præster med mange sognebørn har sognemedhjælpere, kordegne og menighedsråd, der aflaster dem.

Kapitel 6.

Mænds midtvejkriser kan ikke registreres på danske og hollandske præsters helbred og trivsel. Der er ingen statistisk sammenhæng mellem, hvor mange år præsten har været i sit embede og helbredet og trivslen. Da et embedsskifte forbedrer trivslen væsentligt, må den manglende sammenhæng betyde, at de fleste belastede præster får skiftet embede, før trivslen tager skade, og at de præster, der nødtvungent må blive mange år i belastede embeder, rent statistisk opvejes af præster, der allerede i de første år belastes af det nye embede.

Det viste sig meget overraskende, at jo flere timer præsten bruger på en interesse, der intet har med teologi og kirke at gøre, jo bedre trives han/hun som præst, hvad enten det er en stillesiddende eller en fysisk aktiv interesse.

Det stresser kun de mandlige og ikke de kvindelige præster, når der kommer børn i familien, til gengæld stresser det som nævnt ovenfor kun de kvindelige præster, når arbejdet forhindrer dem i at være sammen med børnene.

Kapitel 7.

Norske undersøgelser har vist, at provstens mulighed for at støtte og vejlede sine præster i høj grad er afhængigt af hans/hendes potentiale som leder. Da de danske provsters ledelsesbeføjelser i forhold til præster og menighedsråd er endnu mindre end de norske provsters, må dette også gøre sig gældende i Danmark.

1/3 af præsterne har hvert år brug for hjælp, uden at søge hjælp, enten fordi de ønsker at klare sig alene, eller de ikke har noget sted at søge hjælp. De præster, der ikke søger hjælp, har et signifikant dårligt helbred og trivsel. De præster, der ofte søger hjælp, søger den hos kollegerne. Supervision er så godt som fraværende. De fleste præster taler jævnligt med deres provst; men ikke om deres arbejde. De unge præster er mest tilbøjelige til at søge hjælp. Det er også dem, der sammen med de ældre præster oftest taler med deres provst om deres arbejde og får hjælp hos deres provst. Aldersgruppen 44-52 år modtager i forhold til sit behov mindst hjælp og støtte.

Der er ikke flere præster i bysogne med flere præster end præster i en-mands landpastorater, der har en kollega, hos hvem de kan søge hjælp og støtte. Den store forskel ligger mellem kønnene og aldersgrupperne. Alle de unge kvinder og næsten alle de unge mænd har en kollega at støtte sig til. 1/3 af præsterne er ikke med i et konvent, hvor de kan hente hjælp og støtte, også her er det i højere grad de unge præster, der henter hjælp og støtte.

Danske præster bliver ligesom deres kolleger i det øvrige Europa og Nordamerika generelt let ensomme blandt deres sognebørn. Det er få præster, der henter hjælp og støtte hos deres sognebørn. Kun syv ud af ti præster kan hente hjælp og støtte hos deres ægtefælle eller samlever, og der er her ingen forskel, hvad angår køn eller alder. Der er markant færre skilsmisser blandt de mandlige præster og en del færre skilsmisser blandt kvindelige præster end i sammenlignelige faggrupper. Der viste sig meget overraskende ingen sammenhæng mellem, hvordan præsten trives og om han/hun har nogen at søge hjælp og støtte hos. De få unge og mange ældre præster, der ingen har at støtte sig til, trives udmærket med at gå alene.

Kapitel 8.

Hidtidige tiltag og anbefalinger til stifter, menighedsråd, provster og præster